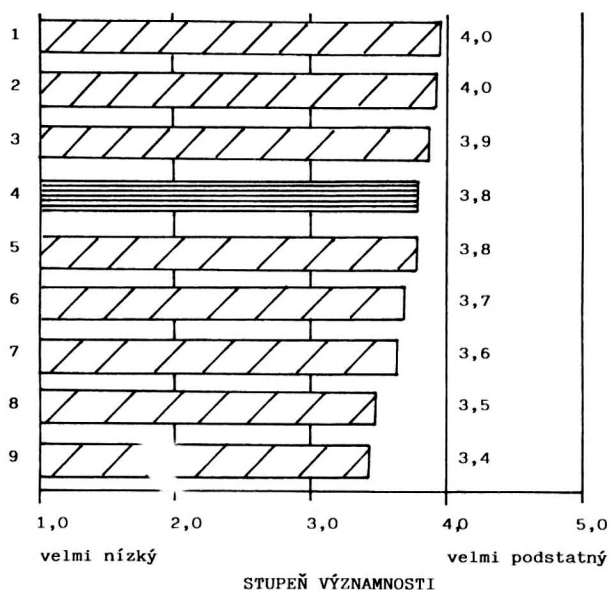

Ekologické škody minulosti pohledem zahraničních investorů

Nezbytná rozsáhlá restrukturalizace české ekonomiky, modernizace technologií a dobudování, nebo dokonce v mnoha případech vybudování technické infrastruktury odpovídající úrovni vyspělého státu, vyžadují nejen patřičné know-how, ale i značné finanční prostředky. Při všeobecném nedostatku peněz na tuzemském kapitálovém trhu to znamená umožnit v co nejširší míře vstup zahraničnímu kapitálu, a to zase znamená co nejdůsledněji odstraňovat nejistoty, které oddalují rozhodnutí zahraničního podnikatele investovat v České republice.

Z legislativního pohledu byly již mnohé překážky odstraněny. Zákony týkající se bankovníctví, cenných papírů, pojištění a další napovídají, že se daří zaplňovat mezery, které zatím v legislativě byly. Rizika plynoucí z případných restitučních nároků se omezily vypršením termínů na vznášení požadavků na vrácení neoprávněně odebraného majetku. Daří se udržovat inflaci i nezaměstnanost na velmi přijatelných hodnotách atd. To vše vede k postupnému zvyšování zájmu zahraničních podnikatelů o investiční činnost v České republice, jehož spolehlivým

1. Významné překážky omezující zahraniční investice v České a Slovenské republice, v Maďarsku a Polsku (podle World Bank/OECD Corporate Survey on Western Direct Investment and Environmental Issues in Central and Eastern Europe, 1992): 1. riziko nejistého vývoje ekonomické reformy, 2. podnikatelské riziko, 3. legislativní a správní nejistota, 4. problémy životního prostředí (např. ekologické závazky), 5. riziko kursu měn, 6. politická nestabilita, 7. riziko vyvlastnění, 8. nevyhovující technická infrastruktura, 9. nevyhovující obchodní infrastruktura.

indikátorem je například rostoucí počet reprezentací předních zahraničních peněžních ústavů. Na zásadní řešení však stále čeká jeden z problémů, na které se soustřeďuje pozornost potenciálních podnikatelů. Tím je odpovědnost za ekologické škody, působené činnostmi postupně privatizovaných podniků v minulosti.

Svědectví o tom, že jde o problém závažný, vztahující se ve větší či menší míře na všechny státy střední a východní Evropy, poskytla dotazníková akce Světové banky a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) na jaře loňského roku. Týkala se hlavních příčin dosud nepřilíh aktivního vstupu podnikatelů na trhy bývalých socialistických států a byla určena pro více než 1000 největších zpracovatelských, těžebních a stavebních společností severní Ameriky a západní Evropy. Problémy životního prostředí řadili respondenti (bylo jich celkem 191) na čtvrté místo (obr. 1). Přitom 62 % z nich uvedlo, že otázky životního prostředí jsou stejně závažné jako například nejistoty vyplývající z průběhu ekonomické reformy v těchto zemích. Problém potenciální odpovědnosti za minulé škody se při rozhodování o případném investování považoval za nejzávažnější ekologický problém vůbec (obr. 2). Pouze 11 % respondentů nedělá před vstupem na středoevropský a východoevropský trh ekologický audit (vlastními silami nebo prostřednictvím místních firem). Dotazovaní všeobecně dávali přednost k převzetí odpovědnosti vládou nebo prodejcem, i když lze uvažovat i s dalšími alternativami, jako jsou snížení ceny zařízení, zvýšení kontroly k omezení aktuálních rizik, výstavba na „zelené louce“ anebo souběžně uskutečňovaná dekontaminace.

(Potěšitelným zjištěním pro ekology střední a východní Evropy je to, že 77 % respondentů hodlá uplatňovat svoje interní ekologické standardy nebo ekologické standardy platné v zemi sídla společnosti, pokud jsou přísnější než ty, které platí v zemi zamýšlené investice. Většina potenciálních investorů navíc předpokládá, že zejména Česká republika, Slovenská republika, Maďarsko a Polsko se budou snažit v rámci úsilí o vstup do Evropské unie přizpůsobit své postupy při prosazování ekologických norem západoevropské úrovni.)

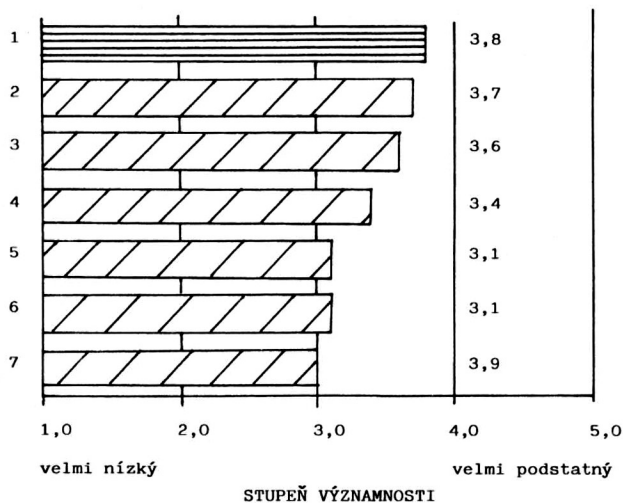
To, co vyplynulo z geograficky šířeji pojaté dotazníkové akce Světové banky a OECD, platí podle našich zkušeností beze zbytku i pro Českou republiku. Zahraniční investory maximál-

ně zajímá přístup státní administrativy k vypořádání ekologických závazků při privatizaci. Je možno ocenit, že situaci již alespoň částečně řeší usnesení vlády ČR č. 455 z 24.6.1992 a zejména usnesení vlády ČR č. 123 ze 17.3.1993. Zejména druhý dokument je - zdá se - završením celého předcházejícího vývoje. Podle něho uzavře Fond národního majetku na základě souhlasu vlády s novým nabyvatelem smlouvu, ve které se zaváže k úhradě nákladů vynaložených na vypořádání ekologických závazků vzniklých před privatizací s tím, že z titulu ekologických závazků nebudou nabyvateli poskytovány slevy z kupní ceny ani jiné formy zvýhodnění. Ekologickým závazkem se rozumí závazek vyplývající ze správného rozhodnutí vydaného příslušným orgánem státní správy působícím v životním prostředí.

Zahraniční podnikatelé vědí, že v České republice existují vážné problémy v oblasti životního prostředí a jsou připraveni podílet se na jejich řešení. Jsou většinou srozuměni i s tím, že část investovaného kapitálu se bude muset využít na odstranění ekologických škod minulosti. Postrádají však k tomu jednak dostatečnou legislativní oporu (alespoň zčásti již danou citovaným usnesením české vlády), jednak dostatek aktuálních informací o zamýšlených způsobech a již připravovaných řešeních, o navrhovaných a rozpracovaných zákonech, normách a opatřeních, které jednoznačně vymezí nepominutelné činnosti investora a jeho odpovědnost a umožní mu tím zároveň volit optimální podnikatelskou strategii.

Na potvrzení skutečnosti, že dostatek objektivních informací často pomůže zvýšit ochotu podnikat v zemi, jejíž životní prostředí se v neodborném tisku někdy líčí až příliš hrůzostrašnými barvami, lze uvést výsledky jiného průzkumu, uskutečněného Harvardovou univerzitou (USA) na jaře r. 1992, který hodnotil ekologická rizika podnikání. Ankety se zúčastnilo 440 amerických a kanadských firem, které se už v ČR a SR angažovaly, nebo se hodlají angažovat. Stupeň závažnosti ekologických problémů, zejména nezbytnosti nápravy škod minulosti, uváděly firmy teprve hodlající podnikat o plných 24 % vyšší než ty, které už mají s investováním praktické zkušenosti a uvažují o dalším rozšíření. Jinými slovy: čím více má potenciální investor informací o skutečném stavu věcí, tím méně se obává závažnosti překážek vztahujících se k životnímu prostředí u nás.

Před 20-25 lety čelily mnohé oblasti v USA podobným ekologickým problémům jako Česká i Slovenská republika dnes. Demokracie, tržní ekonomika a účinná legislativa vedly k rychlému zlepšení. I pro nás platí, že jenom zdravá ekonomika je zárukou zdravého životního prostředí. Ke splnění tohoto cíle jistě může přispět účast zahraničních investorů, respektujících principy trvale udržitelného rozvoje a podnikajících v plném souladu s ekologickou politikou našeho státu. Usnadnit podnikatelskou činnost právě takovým investorům především tím, že budou mít k dispozici dostatečné a objektivní informace, je jedním ze základních úkolů neformálního sdružení předních amerických firem, usilujících o vznik a působení Rady pro trvale udržitelný rozvoj v České republice. Jedním z prvních přínosů vznikající Rady je publikace „Environmental Handbook for Industry II“, volně navazující na obdobnou publikaci bývalého Federálního výboru pro životní prostředí. I tyto informace mohou zvýšit požadovanou větší informovanost zahraničních podnikatelů.

Klíčové ekologické problémy při projednávání a financování zahraničních investic do průmyslu v České a Slovenské republice, v Maďarsku a Polsku: 1. odpovědnost za ekologické škody minulosti, 2. odpovědnost za ekologické chování v budoucnosti, 3. nejistota ve vývoji ekologických standardů, 4. náklady na dodržení ekologických norem, 5. náklady na zdraví a bezpečnost práce, 6. obtížnost získání čistých vstupů (voda), 7. přístupná zařízení pro zneškodnění odpadů.

Literatura

- Environmental Handbook for Industry II, EMO, s. r. o., 1993.
 Panayotou, T., Harvard University, USA, 1992 (ústní podání).
 World Bank/OECD Corporate Survey on Western Direct Investment and Environmental Issues in Central and Eastern Europe, 1992.

**Důveryhodné slova nebývají lůživé,
 lůživé řeči nebývají důveryhodné!
 Čo je vynikajúce, nepotrebuje byť obhajované,
 čo potrebuje byť obhajované, nebýva vynikajúce!
 Múdrosť nie sú rozsiahle vedomosti,
 rozsiahle vedomosti nemusia byť múdrosťou!
 Dokonalý Človek nehormadí!
 Čím viac koná pre druhých, tým viac má,
 čím viac ľuďom dáva, tým viac sa mu dostáva!
 Večná Cesta Tao je tvorbou prospechu bez zničenia.
 Cesta Dokonalého Človeka je konaním bez boja!**

Lao-c'
 (O Ceste Tao a Jej tvorivej energii Te)